

HARDANGERVIDDA VILLREINUTVAL

Rødberg, 3. april 2020

Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet
fmovpost@fylkesmannen.no

Anbefaling om villreinkvote for Hardangervidda høsten 2020

Villreinutvalet sender med dette anbefaling til villreinnemnda vedrørende fastsetting av villreinkvote for Hardangervidda høsten 2020.

Det anbefales en kvote på 5.000 dyr, der kvoten fordeles med 2.500 stk. av korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre» og 2.500 stk. av korttypen «fritt dyr». Bruk av korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre» krever dispensasjon fra hjorteviltforskriften. Dersom det ikke blir mulig å tildele en kvote iht. disse forutsetningene, forbeholder utvalet seg retten til å komme med et annet kvoteforslag.

Kvoteforslaget er i all hovedsak en konsekvens av Mattilsynets krav til innsamling av cwd-prøver og pålegg om å nå 90% sikkerhet for smittefrihet etter jakt 2020, samt 99% sikkerhet etter jakt 2023. Kvoteforslaget har som mål å felle nok bukk til å komme godt over 90% sikkerhet for smittefrihet i løpet av 2020. Dette for så raskt som mulig å kunne komme tilbake til normal bestandsforvaltning.

Det anbefales normal jakttid fra og med 20. august til og med 30. september for hele Hardangervidda villreinområde.

BESTANDSVURDERING

Villreinutvalet foretar hvert år en bestandsvurdering i forbindelse med kvoteforslaget. Vurderingene baserer seg på gjennomførte tellinger, fellingsresultat og vurderinger av dødelighet utenom jakt. De siste årene er det i hovedsak kalvetellingene som har vært holdepunktet for de vurderingene som er gjort. Vinteren 2017 / 2018 ble det imidlertid gjennomført tre minimumstillinger og foretatt en ny gjennomgang av de siste års kalvetellingene. Dette resulterte i en korrigering av antatt bestandsstørrelse før kalving 2018.

Minimumstillinger

Villreinutvalet forsøker hver vinter å gjennomføre minimumstillinger. For å kunne lykkes med disse tellingene er en helt avhengig av riktig kombinasjon av heldekkende nysnø over vidda med påfølgende finvær. Det viser seg at det er sjelden gode telleforhold inntreffer og det varierer hva som er mulig å gjennomføre. De to siste minimumstillingene av hele vidda ble gjennomført i 2013 og 2014. Årene 2015 og 2016 klarte en ikke å gjennomføre tellinger. Etter dette er det gjennomført tellinger på de østre delene av vidda, i perioder der gps-merkede simler har vist at dyra har gått konsentrert på et begrenset areal. Dette i forsøk på å få noen flere holdepunkter mht. bestandsvurdering. Det ble ikke gjennomført minimumstilling i 2019 og 2020. Tabell 1 gir en oversikt over de siste gjennomførte minimumstillingene.

Tabell 1: Oversikt over gjennomførte minimumstillinger perioden 2013 – 2019.

Dato	Antall dyr	Kommentar
23.03.2013	10.175	Full telling inkl. kontrolltelling. 20 av 20 gps-simler funnet. Gode telleforhold.
25.03.2014	10.195	Full telling inkl. kontrolltelling. 21 av 21 gps-simler funnet. Hovedsakelig gode telleforhold.
18.03.2017	6.842	Telling av østre deler av vidda. Middels gode telleforhold. Alle 17 gps-simler befant seg i telleområdet, men kun 7 stk. har oppdaterte posisjoner for selve telledagen. Disse ble funnet.
16.12.2017	6.427	Telling av nordre del av vidda. Vanskelige telleforhold. Alle 15 gps-simler befant seg i telleområdet, hvorav 10 stk. har oppdaterte posisjoner for selve telledagen. Disse ble funnet.
02.02.2018	6.862	Telling av østre deler av vidda. Gode telleforhold. Alle 15 gps-simler befant seg i telleområdet, hvorav 13 stk. har oppdaterte posisjoner for selve telledagen. Disse ble funnet.
17.03.2018	6.766	Telling av nordre og østre deler av vidda. Alle 12 gps-simler befant seg i telleområdet, hvorav 10 stk. har oppdaterte posisjoner for selve telledagen. 9 av disse ble funnet.

De fire siste tellingene viser et nokså likt resultat. Dette er i seg selv ikke nødvendigvis et bevis på at resultatet er riktig. Spesielt siden dette er tellinger gjennomført på kun deler av vidda og under varierende telleforhold. Sannsynligheten for at fire tellinger med god avstand i tid skal være veldig feil og samtidig «like dårlige» er trolig liten. Holdt opp mot øvrige telleresultat, jaktforløp mm. virker det svært sannsynlig at bestandsstørrelsen og potensialet for kalvetilvekst var langt lavere enn fastsatte bestandsmål. Tellingene vurderes å gi en god indikasjon på bestandssituasjonen og hvordan denne har utviklet seg siden 2014.

Kalvetellinger

Kalvetilveksten blir hvert år forsøkt dokumentert via kalvetellinger som jevnt over viser seg å være gode når det gjelder å finne en stor andel av fostringsdyr / kalver. Kalvetilveksten varierer til dels mye mellom år og tabell 2 viser resultatet fra kalvetellingene siden 2001. Kalvetellingene er en del av Miljødirektoratets overvåkningsprogram og Norsk institutt for naturforskning er ansvarlig for gjennomføring, optelling av bilder, kvalitetssikring og publisering av resultat. I 2018 og 2019 har villreinutvalet også telt opp bildene. Villreinutvalet bistår NINA i planlegging av når tellingen skal gjennomføres og med mannskap under tellingen.

Tabell 2: Resultat fra kalvetellingene i 2001-19.

År	N	Kalv	Simle/ungdyr	Bukk	Kalv/100 SU
2001	6897	1776	3175	1946	56
2002	4823	1114	2096	1613	53
2003	4296	1033	1724	1539	60
2004	5411	1316	2916	1179	45
2005	4963	1461	2843	659	51
2006	6302	1570	3304	1428	48
2007	6564	1626	3607	1332	45
2008	6847	1863	4013	971	46
2009	8767	2060	4999	1708	41
2010	8371	1846	4680	1866	39
2011	7793	2116	4505	1172	47
2012	6790	1373	3514	1903	39
2013-I	11639	2564	6619	2456	39
2013-II	10072	2321	5520	2233	42
2014-I	9209	2861	5631	717	51
2014-II	10706	2623	5717	2366	46
2015 ¹⁾	8034	1777	4987	1270	36
~~2015~~	~~9141~~	~~1965~~	~~5724~~	~~1450~~	~~34~~
2016 ¹⁾	8260	2020	4484	1756	45

2016-	8422	2002	4457	1957	45
2017	7237	1673	3343	2221	50
2018-I	5580	1732	3420	428	51
2018-II	6297	1504	3520	1273	43
2019-I ²	8158	2103	4551	1504	46
2019-II ²	7972	2091	4477	1404	47

¹⁾ Tall endret iht. ny gjennomgang – NINA-notat 05.04.2018

²⁾ Tall iht. opptelling utført av villreinutvalet.

I mangel av minimumstillinger og usikkert resultat fra strukturtellingene har bestandsvurderinger i perioden 2015-2018 i hovedsak basert seg på resultatene fra kalvetellingene. Tallene fra kalvetellingene har holdt bestandsanslaget oppe på et nivå som i stor grad ikke har samsvart med øvrige «tegn» som tydet på en redusert bestandsstørrelse. Villreinutvalet foretok våren 2018 en gjennomgang av kalvetellingene for perioden 2015 - 2017. Dette for ekstra kontroll av resultatet med tanke på om det kan være dobbelttelling, feil bilder som er opptelt ol. NINA foretok også en kontrolltelling av utvalgte flokker. Denne gjennomgangen resulterte i noen endringer – jf. tabell 2. Kalvetellingene i 2013 og 2014 hvor det ble funnet mye dyr / kalv er pr. i dag ikke gjennomgått på nytt.

Kalvetellingene har ikke som mål å finne alle dyr, men flest mulig simler og kalver (fostringsflokker). Totalt antall dyr funnet på kalvetellingene vil derfor kunne variere ut fra hvor stor andel av bukkene som er i samme område som fostringsflokkene og dermed kan bli oppdaget og fotografert. Nedgangen i det totale antall dyr funnet på kalvetellingene kan derfor være tilfeldigheter som følge av variasjon i andel bukk som er funnet det enkelte år. Antall simler/ungdyr som er funnet viser imidlertid samme trend med nedgang i antall dyr som er funnet det enkelte år. Alle gps-simler som har oppdaterte posisjoner på telledagene er også funnet ved tellingene i perioden 2015 – 2019 (unntatt ei simle på den ene tellingen i 2018). Dette tilsier at kalvetellingene stort sett er gode, noe en historisk sett har erfart at de ofte har vært. Nedgangen i fotograferte dyr / su på kalvetellingene samsvarer slik med minimumstillingene og sannsynliggjør en klar bestandsnedgang. Reduksjonen i fotograferte kalver tilsier også en lavere kalvetilvekst enn tidligere antatt, noe som igjen gir et større sprik mellom fødte kalver og jaktuttak. Dette tilsier en bestandsreduksjon de siste årene før 2018 – jf. tabell 2 og tabell 5.

Sommeren 2018 ble det gjennomført to kalvetellinger og det ble vurdert å være 1.600 kalv ved jaktstart. Det lave jaktuttaket i 2018 var forventet å gi bestandsøkning og økt adel simler i bestanden. Sommeren 2019 ble det gjennomført to kalvetellinger, hhv. den 05. juli og 12. juli. Under begge tellingene ble alle gps-merkede simler funnet og begge tellingene ble vurdert å være gode med tanke på å finne hovedmengden kalv og simler. På tellingen den 5. juli ble det fotografert 8.158 dyr, hvorav 2.103 kalver. På tellingen den 12. juli ble det fotografert 7.972 dyr, hvorav 2.091 kalver (opptelt av villreinutvalet). Dette ga et tall for antall kalv/100su på hhv. 46 og 47. Økningen i antall kalv samsvarer med forventet bestandsøkning og økt simleandel.

Høsten 2019 ble det kun felt en håndfull simler som fallvilt, og dette tilsier en økning i andel og antall produktive simler i bestanden. Hvor stor andel av 2,5-åringene som kommer i produksjon og hvor stor dødelighet det har vært i kategorien simler som følge av fotråte i 2019 vites ikke. Det er forventet at det i 2020 vil bli en økning i kalvetilveksten sammenliknet med 2019. Det er imidlertid en relativt stor usikkerhet knyttet til hvor stor økningen blir. Dette som følge av usikkerheten omkring bestandsstørrelse, andel produktive simler og naturlig variasjon i kalvetilvekst. Beiteforholdene vinteren 2020 synes også vanskelige pga. mye nedisede beiter. Det vurderes mest sannsynlig med en kalvetilvekst i størrelsesorden 2.200 – 2.400. Med dagens bestandssituasjon der bestanden med stor sannsynlighet er under 7.000 dyr før kalving, vil det også være riktig å ha et konservativt anslag på kalvetilvekst, fremfor å overvurdere denne.

Struktur

I en periode med ønsket bestandsvekst ble simleandelen økt, før den frem til 2018 ble forsøkt redusert ned til målet på 40%. Høsten 2018 ble imidlertid jaktuttaket rettet mot bukk, bl.a. for å øke simleandelen, da denne nå ble vurdert å ha blitt noe lav.

Tabell 4: Resultat fra strukturtellingene i 2009-2019.

År	N	Kalv	Simle	Bukk 1,5	Bukk 2,5	Bukk 3,5+
2009/10	3645	21	46	5	8	20
2010/11	3067	19	45	7	7	22
2011/12	2205	23	42	8	6	21
2012/13	1827	21	40	9	9	21
2013/14	2893	20	47	7	7	19
2014/15	-	-	-	-	-	-
2015/16	2368	14	47	8	8	23
2015/16*	3468	14	43	7	10	26
2016/17	3476	23	37	5	7	28
2017/18	1684	20	47	6	5	22
2018/19	Strukturtelling ble ikke gjennomført høsten 2018 pga. dårlig vær.					
2019/20	2563	17	56	6	8	13

* Inkluderer to flokker som ikke ble fullstendig opptelt, men er inkludert ved utvalgstelling.

I perioden 2012 – 2016 har trolig resultatet fra strukturtellingene vært noe misvisende og ikke gitt et riktig bilde av strukturutviklingen. Enkelte år har det ikke vært god sammenheng mellom jaktuttak / forventet utvikling og simleandel funnet på tellingene. Strukturtellingen 2016 er vurdert å være svært god og er antatt å vise et riktig bilde av strukturen. Dette betyr i så fall at simleandelen i perioden 2013 – 2016 har vært lavere enn det som ble brukt som utgangspunkt ved vurdering av kalvetilvekst disse årene. Dette bidrar sammen med en bestandsnedgang å forklare den registrerte nedgangen i antall kalv på kalvetellingene etter 2014. Under strukturtellingen 2017 ble det kun funnet 3 flokker og et relativt lavt antall dyr. Dette gjør at telleresultatet vurderes å være svært usikker. Simleandelen vurderes å være lavere enn resultatet fra tellingen. Det ble pga. dårlig vær ikke gjennomført strukturtelling høsten 2018.

Jaktuttaket i 2018 var relativt lavt og 64% av felte dyr var voksen bukk. 76% av alle felte dyr var hanndyr og dette ga en økt andel simler i bestanden. Høsten 2019 ble det felt nesten utelukkende voksen bukk og dette har påvirket strukturen mye. Ved strukturtellingen høsten 2019 ble det funnet 56% simler og 21% voksen bukk 2,5 år og eldre. På tross av en jakt rettet kun mot voksen bukk er det fortsatt en relativt god andel voksen bukk i bestanden. Visuelt inntrykk fra strukturtellingen var imidlertid at andel storbukk (iht. gevir) var redusert og det kan forventes at gjennomsnittsalderen hos gjenværende voksne bukker er redusert. Andel kalv funnet (17%) var vesentlig lavere enn forventet ut fra kalvetellingene. Stor dødelighet hos kalv som følge av fotråte høsten 2019 kan muligens forklare dette.

Felling / jaktuttak

Oversikt over årlig registret jaktuttak er vist i tabell 5 og gir et bilde av år med høyt uttak av simler. Et uttak som vil påvirke kalvetilvekst påfølgende år og dermed produksjonsevnen. Jaktuttaket i 2018 skiller seg ut ved at lavt antall felte dyr og en høy andel bukk / hanndyr i uttaket. I 2019 hvor det kun var tillatt å felle voksen bukk, ble det felt hele 1.271 bukker.

Tabell 5: Oversikt over felling årene 2010 – 2019.

	Totalt	Kalv	Simle	Bukk
2010	957	149	441	367
2011	1.376	293	581	502
2012	1.170	184	457	529
2013	2.067	405	813	849

2014	2.575	502	1.267	806
2015	1.662	293	674	695
2016¹	2.161	434	1.050	677
2017	1.376	221	493	662
2018	684	76	137	471
2019²	1.359	55	33	1.271

¹ Inklusiv dyr drept av lynet.

² Inklusive fallvilt.

Uttaket av simler var spesielt høyt høsten 2014 og 2016, men også relativt høyt i 2013. Nedgangen i fotograferte simler under kalvetellingene de påfølgende år samsvarer med dette – jf. tabell 2. Det samme gjør resultatet fra strukturtellingen høsten 2016. Jaktuttaket i 2018 og 2019 gir en økning i simleandelen og en reduksjon i bukkeandelen. Ser en kun på jaktuttaket disse to årene opp mot kalvetellingene så bør det ha vært en bestandsøkning. Det er imidlertid dødelighet utenom registrert jaktuttak som også må tas med i betraktningen når bestandsutviklingen skal vurderes.

Naturlig dødelighet / avgang utenom registrert jaktuttak

I tillegg til registrert jaktuttak er det en betydelig «naturlig dødelighet», dvs. all avgang utover registrert jaktuttak. Dette er sykdom, skader, ulykker, skadeskyting, ikke rapporterte felte dyr osv. Noen eksakt kunnskap om naturlig dødelighet finnes ikke annet en generelle vurderinger og hva som synes å være riktig når antatt bestandsforløp rekonstrueres bakover i tid. I forbindelse med bestandsnedgangen rundt 2000 tallet og de påfølgende års bestandsutvikling ble det sett mye på ulike bestandsmodeller. For å få samsvar mellom tellinger og antatt dyretall / bestandsutvikling på 2000-tallet måtte årlig naturlig dødelighet settes til et fast avgang på 150 dyr + 5% av bestandsstørrelsen. I påfølgende periode med forsøk på bestandsøkning erfarte en at kalvetellingene var svært gode og at en hele tiden undervurderte disse resultatene, med påfølgende overvurdering av kalvetilvekst som resultat. Bestandsveksten ble ikke som forventet og flere ganger ble vurdert bestandsstørrelse nedjustert uten at dette kunne forklares objektivt. Ettetiden har vist at nedjusteringene var riktige. Dette kan tyde på en større naturlig avgang enn forventet.

Om naturlig dødelighet har vært annerledes i perioden 2013 – 2019 i forhold på 2000-tallet er vanskelig å vurdere. Med dagens kunnskap er det lite trolig at avgang som følge av sykdom eller rovvilt skulle være annerledes i dag enn tidligere. Økt parasittbelastning med påfølgende økt dødelighet som følge av mange år med sommerbeite på et begrenset område kan tenkes å være en faktor. En annen faktor som kan være annerledes er rapportering av felte dyr. Innføringen av nytt kontrollkort i 2015 hvor det manglet utskjæring av type dyr / dato på kjøttmerkelappen kan ha medført underreportering av felte dyr. Det samme kan mangel på kjøttmerkelapp for kalv på kontrollkortene i 2016 og 2017. Det har helt klart vært ulik og varierende forståelse mht. merking av felte kalver på kontrollkortet disse årene. Det er ikke grunnlag for å si at dette utgjør store tall, men noe er det trolig.

I forbindelse med jakta 2019 ble det rapportert om mange dyr med fotråte. Det ble etter hvert klart at det var et stort utbrudd av fotråte på Hardangervidda, hvor spesielt mange kalver ble rammet. Med et høyt antall kalv fotografert under kalvetellingene og ingen jakt på kalv høsten 2019, var det forventet å finne en stor andel kalv under strukturtellingen. Resultatet fra strukturtellingen viste imidlertid en lav andel kalv. Det ble også kun observert noen få dyr med fotråte. En ren matematisk sammenlikning av kalv ved kalvetelling og kalv i bestanden ved strukturtelling tilsier at det mangler over 700 kalver. Dette kan selvsagt skyldes utvalgsfeil ifm. strukturtellingen. Det ble imidlertid opptelt en relativ stor andel dyr med god geografisk spredning, under gode forhold, så det forventes ikke å være stor utvalgsfeil i denne strukturtellingen. Dette betyr i så fall at det har vært en ekstraordinær stor avgang av kalv (og muligens også eldre dyr) som følge av fotråteutbruddet. Dette kan bety at dødeligheten utenom registrert jaktuttak har vært så høy at det kan forventes å ha vært en bestandsnedgang i 2019.

I forbindelse med oppdagelsen av cwd og pågående undersøkelser for å dokumentere at det ikke finnes cwd på Hardangervidda, har Veterinærinstituttet gjennomført ulike beregninger av bestanden ved hjelp av en bestandsmodell utviklet av Norsk institutt for naturforskning. Modellen benytter resultatet fra ulike tellinger og jaktuttaket for å rekonstruere bestandsutviklingen. Modellen viser at det er årlige variasjoner i overlevelse og tilvekst.

Konklusjon bestandsstørrelse og antatt tilvekst 2020

Gjennomførte tellinger siden 2013, sammen med øvrige observasjoner gir svært stor sannsynlighet for at det har vært en betydelig bestandsnedgang frem til 2018. Veterinærinstituttets beregninger av bestandsutviklingen ved hjelp av NINA sin bestandsmodell, viser også en slik bestandsutvikling i denne perioden. Modellen viser også en liten bestandsvekst fra 2018 til 2019 og en bestandsnedgang fra 2019 til 2020. Hvor stor nedgangen har vært og eksakt bestandsstørrelse det enkelte år er selvsagt ikke mulig å vite helt sikkert.

Villreinutvalet vurderte i februar 2019 at bestanden før kalving var mellom 7.000 og 7.500 dyr. Beregninger utført av Veterinærinstituttet ifm. ved kvotefastsettingen i 2019, ga en beregnet bestandsstørrelse før kalving på ca. 7.000 dyr. Tilsvarende beregninger utført av Veterinærinstituttet i januar 2020 gir en bestandsstørrelse rundt 6.500 – 7.000 dyr før kalving 2020. Hvor mange dyr som har blitt borte som følge av fotråteutbruddet er vanskelig å tallfeste, men det er naturlig med dagens kunnskap å anta at dette har vært betydelig. Det kan derfor ikke utelukkes at bestandsstørrelsen før jakt er godt under 7.000 dyr og at bestandsvurderingen gjort i 2019 var for høy.

Med dagens kunnskap vurderer villreinutvalet at det er realistisk med en bestand på 6.500 dyr før kalving våren 2020. I dagens situasjon vil det også være en større «feil» å overvurdere bestanden enn å eventuelt undervurdere bestanden. Dette ut fra ønsket om å holde en bestand på 7.000 dyr før kalving og en kalveproduksjon på minst 2.000 kalv. Relatert til målet om å nå 99% sikkerhet for smittefrihet vil derimot en bestandsreduksjon gjøre det lettere å nå målet raskt.

Med økt andel simler i bestanden forventes kalvetilveksten å holde seg, selv om det antas å være en bestandsnedgang i 2019. Dette betyr at det kan forventes en kalveproduksjon på minst 2.200 kalv også i 2020. Modellberegningene utført av Veterinærinstituttet antyder at det er sannsynlig med høyere kalvetilvekst enn dette.

KVOTEFORSLAG 2020

Kvoteforslaget tar utgangspunkt i en bestandsstørrelse før kalving på 6.500 dyr og en kalvetilvekst på minst 2.200 kalv (ved jaktstart). Dette er videre tatt utgangspunkt i beregninger Veterinærinstituttet har gjort for å illustrere effekten av ulike jaktuttak høsten 2020 og oppnådd grad av smittefrihet etter jakt.

Bestandsmål

Bestandsmål for Hardangervidda villreinområde er fastsatt i bestandsplan godkjent av villreinnemnda 20.04.2017.

Bestandsmål:

Hovedmål: - produsere 2.000 – 2.500 kalv årlig (målt ved kalvetelling)

Delmål: - simleandelen på 40% (målt ved strukturtelling)

- bestandsstørrelse maks 12.000 før kalving.

- holde en mest mulig stabil bestandsstørrelse over tid.

Det er *ikke* et mål å holde bestandsstørrelse eller kalvetilvekst opp mot maks, men dette kan svinge opp mot maks..

Bestandsplanen inneholder følgende retningslinjer mht. bestandsforvaltningen og kvotefastsettelse:

For å kunne lykkes med bestandsforvaltningen må kvotene til enhver tid fastsettes i henhold til bestandsmål, bestandsvurdering og erfaringstall. Noen flerårig avskytingsplan er ikke hensiktsmessig. Nedenfor er det gitt noen rammer for kvotefastsettingen ved ulike situasjoner.

Dersom det skulle oppstå en situasjon med stor usikkerhet omkring bestandstallene og mistanke om at bestandsmålene er overskredet skal bremsene settes på. Det må da fastsettes kvoter som med stor sannsynlighet vil gi en uendret eller redusert bestandsstørrelse / tilvekst.

Dette i påvente av nye tellinger og sikrere bestandsvurderinger. Det motsatte kan gjøres dersom det er god grunn til å anta at en ligger uforholdsmessig lavt i forhold til de ulike bestandsmål.

Behov for «friskmelding» av Hardangervidda og krav til CWD-prøver

Mattilsynet har i brev datert 26.03.2019 og 07.02.2020 konkretisert cwd-prøvebehovet på Hardangervidda. Mattilsynet viser til reetableringsplanen for Nordfjella sone 1, rapport fra VKM desember 2018, samt brev fra Mattilsynet til Miljødirektoratet datert 06.07.2018 om friskmelding av Hardangervidda og Nordfjella sone 2 (*friskmeldingsbrevet*). Mattilsynet skriver i brev datert 26.03.2019 følgende når det gjelder tidsperspektiv på å nå sannsynlig smittefrihet:

Mattilsynet ønsker, spesielt for Nordfjella sone 2, men også for Hardangervidda, raskest mulig å oppnå 90% sikkerhet for at det ikke er smitta dyr i bestanden. Det er helt avgjørende å få kunnskap om det er smitte i en bestand tidligst mulig slik at vi kan få iverksatt relevante tiltak og hindre videre spredning. Dersom smitten har spredt seg fra sone 1 til Hardangervidda, er det mest sannsynlig at det er via sone 2. I friskmeldingsbrevet satte vi et mål om 90 % sikkerhet i Nordfjella sone 2 innen 2018. Av ulike årsaker klarte vi ikke dette. Nå er målet, bl.a. ved hjelp av ekstraordinært uttak, å klare dette i løpet av 2019.

Hardangerviddabestanden og sone 2-bestanden er aktuelle som kildebestander ved repopuleringen av Nordfjella sone 1 etter at brakkleggingsperioden der er over. Brakkleggingsperioden er satt til minst fem år, og den startet våren 2018. Det er et klart mål at repopulering av sone 1 skal starte raskest mulig etter brakkleggingsperioden. Forutsetningen er at kildebestandene er friskmeldte, dvs at vi har 99 % sikkerhet for smittefrihet, og at bestandene er store nok til at dyr kan sendes til sone 1. Det haster derfor med å få klarhet i smittestatusen for områdene.

Mattilsynet har ikke ønsket å komme med et konkret krav til antall og type prøver fra Hardangervidda høsten 2019 eller 2020. Dette da det vurderes å være flere måter å oppnå målene for friskmelding på og at dette overlates til forvaltningen å vurdere. Det vises imidlertid til kjørte scenarier fra Veterinærinstituttet som antyder størrelsesorden på antall og type prøver som trengs ut fra de forutsetninger som er lagt til grunn i modellene. Mattilsynet utalte i 2019 følgende mht. jakta på Hardangervidda høsten 2019 og 2020:

For Hardangervidda villreinområde vil vi akseptere at det ikke oppnås fullt 90 % sikkerhet i år (2019), men da vil kravene til jakta 2020 bli desto større og mer krevende å gjennomføre. Det er positivt at villreinutvalget legger opp til en jaktkvote som kan bidra til å nå målet om 90 % sikkerhet allerede i år. Dette fordi resultater fra jakt alltid er usikre på grunn av vær og vind og tilstedeværelse av dyr m.m. I tillegg kan modellberegningene som vil kjøres på nytt etter årets jakt vise høyere tall for hva som

trengs i 2020 enn det vi nå antar. Uansett blir det et høyt antall bukk som må felles både i 2019 og 2020. Vi utfordrer den lokale villreinforvaltningen til, i tillegg til å sette kvotene høyt, å jobbe hardt for å få til et høyt uttak gjennom praktisk tilrettelegging, informasjonsarbeid og motivering. Også behov for å søke om dispensasjoner for å få til mer effektiv jakt må vurderes.

Når det gjelder vurdering av prøvebehov og hvilke følger dette har for bestandsutviklingen forholder Mattilsynet seg til Veterinærinstituttet. Veterinærinstituttet har med utgangspunkt i en utviklet smitteopplagsmodell, samt bestandsmodell utarbeidet av NINA, kjørt ulike scenarier for prøveuttak. Disse scenariene viser hvilke prøveuttak fordelt på antall og type dyr som er nødvendig for å nå kravene om smittefrihet innenfor den tidsrammen Mattilsynet har angitt. Modellene og estimatene er kjørt på nytt i 2020, der tall fra tellinger og felling i 2019 er lagt inn i modellen. Verdien av prøver fra bukk er også endret slik at en bukkeprøve nå teller 3 ganger mer enn en prøve fra voksen simle og 6 ganger mer enn en prøve fra ungdyr.

Med antall prøver innsamlet fra jakta høsten 2019 har Veterinærinstituttet beregnet at det pr. i dag er ca. 86% sannsynlighet for at det ikke er cwd på Hardangervidda. Etter jakta 2020 skal denne sannsynligheten ha kommet opp i 90% sikkerhet.

Smitteopplagsmodell

Villreinutvalet har i februar hatt dialog med Veterinærinstituttet vedrørende nye beregninger av hvilken grad av smittefrihet som kan oppnås ved ulike jaktuttak i 2020. De bestandsmessige rammene som villreinutvalet satte i 2019 er videreført i de nye beregningene. Disse rammene er:

- Bestanden skal holdes på minst 7.000 dyr før kalving.
- Kalvetilveksten skal være minst 2.000 kalv målt ved jaktstart.
- Bukkeandelen (målt etter jakt) skal ikke reduseres mer enn nødvendig (10% B2,5+).

I smitteopplagsmodellen er det ved nye beregninger lagt til grunn at 90% - 95% sikkerhet for smittefrihet skal nåes i løpet av 2020 (kravet fra Mattilsynet er 90% i løpet av 2020). Dette for å kunne vurdere minimum og eventuell maksimalt uttak i 2020 og effekten av dette. Veterinærinstituttet antar at relativ risiko for smitte hos ulike kategorier dyr varierer. Det benyttes i smitteopplagsmodellen en forskjell i relativ risiko for smitte i kategoriene ungdyr : simle : bukk på 1 : 2 : 6. Dette betyr at en cwd-prøve fra voksen bukk har seks ganger så stor verdi som en tilsvarende prøve fra et ungdyr og tre ganger så stor verdi som en prøve fra voksen simle (i 2019 ble det i modellene benyttet forholdstall på 1:2:4). Verdien av en bukkeprøver er slik økt i forhold til forutsettingene i 2019.

I tabellene nedenfor er varianter av uttak av voksne dyr beregnet og vurdert mht. oppnådd sannsynlighet for smittefrihet etter jakt 2020. Dette med to forskjellige utgangspunkt for bestandsstørrelse før kalving 2020. Modellen også har tatt høyde for noe uttak av kalv / ungdyr når bestandsutvikling fremover i tid er estimert. Dette uttaket er ikke vist i tabellene da prøver for ungdyr / kalv har liten / ingen verdi mht. beregning av smittefrihet.

Scenarier med rater for tilvekst og dødelighet som benyttet i modellen i 2019.

Bestand voksne dyr før jakt 6.385 (Modeller C Hvidda 2020):

- Alt. 1: Forholdet bukk : simle holdes uendret mht. status etter jakt 2019, dvs. 1 : 3.
- Alt. 2: Reduksjon av bukk : simle forholdet til 1 : 5, dvs. ca. 10 % bukk 2,5 år og eldre etter jakt. Dette var maksimal reduksjon av bukkeandel i forutsetningene ved kvotefastsettingen i 2019.
- Alt. 3: Et lavt uttak av voksne simler – kun 140 stk., men varierende uttak av voksen bukk.

B : S forhold etter jakt	Felling / prøver 2020			% sannsynlighet for smittefrihet etter jakt
	Bukk 2,5 år	Simle 2,5 år	Totalt felt	
1 : 3 (som etter jakt 2019)	540	145	685	91 %
	670	540	1.210	94 %
1 : 5 (ca. 10 % bukk 2,5+)	990	150	1.140	94 %
	1.070	540	1.610	96 %
1 : 3	530	140	670	91 %
1 : 4	820		960	93 %
1 : 5	990		1.130	94 %

Merk: Ved bruk av fridyrkort / su-kort / kalvekort vil ungdyr og kalv også bli felt og komme i tillegg. Dette vil ha betydning for totalt jaktuttak og bestandsutvikling, men har liten verdi mht. beregnet smittefrihet.

Scenarier med rater for tilvekst og dødelighet som benyttet i modellen i 2019.

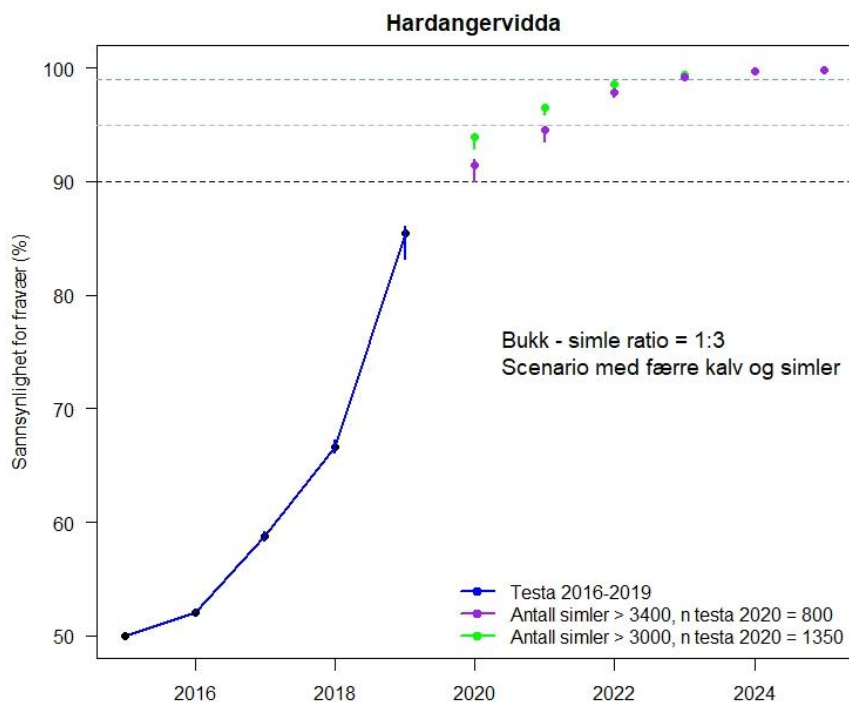
Bestand voksne dyr før jakt 7.125 (Modeller A Hvidda 2020):

- Alt. 1: Forholdet bukk : simle holdes uendret mht. status etter jakt 2019, dvs. 1 : 3.
 Alt. 2: Reduksjon av bukk : simle forholdet til 1 : 5, dvs. ca. 10 % bukk 2,5 år og eldre Etter jakt. Dette var maksimal reduksjon av bukkeandel i forutsetningene ved kvotefastsettingen i 2019.
 Alt. 3: Et lavt uttak av voksne simler – kun 200 stk., men varierende uttak av voksen bukk.

B : S forhold etter jakt	Felling / prøver 2020			% sannsynlighet for smittefrihet etter jakt
	Bukk 2,5 år	Simle 2,5 år	Totalt felt	
1 : 3 (som etter jakt 2019)	550	450	1.000	91 %
	625	700	1.325	92 %
1 : 5 (ca. 10 % bukk 2,5+)	1.000	450	1.450	94 %
	1.050	700	1.750	95 %
1 : 3	450	200	650	90 %
1 : 4	750		950	93 %
1 : 5	950		1.150	94 %

Merk: Ved bruk av fridyrkort / su-kort / kalvekort vil ungdyr og kalv også bli felt og komme i tillegg. Dette vil ha betydning for totalt jaktuttak og bestandsutvikling, men har liten verdi mht. beregnet smittefrihet.

Beregningene er selvsagt ikke eksakte, men har usikkerhet både mht. bestandsstørrelse, bestandssammensetning, dødelighet utenom jakt, antall cwd-prøver fra ulike kategorier dyr mm. Beregningene gir imidlertid et godt bilde av hva en kan forvente og tar utgangspunkt i en bestandsstørrelse på 6.400 – 7.100 før kalving våren 2020. Det er også lagt inn en betydelig økt dødelighet i 2019, spesielt hos kalv, som følge av utbruddet av fotråte. Dette påvirker i liten grad beregningene av smittefrihet i modellen for 2020, men vil selvsagt ha betydning for bestandsutvikling og kalvetilvekst i årene som kommer. Modellen forutsetter videre at det leveres hjerneprøve fra alle felte dyr og lymfeknuter fra 70% av felte dyr.

Figuren ovenfor illustrerer hvordan %-vis grad av smittefrihet endrer seg i de scenario som er kjørt i 2020. Etter at 95% sikkerhet for smittefrihet er nådd flater kurven ut. Dette skyldes ikke lavere antall innsamlede cwd-prøver, men er en konsekvens av sannsynlighetsberegningen. Det kreves mange prøver for å øke sannsynlighet for smittefrihet fra 95% til 99%.

Smitteoppgjagsmodell med begrenset jaktuttak i 2020 og 2021

I gjennomført høring fremkommer det, som i 2019, at flere ønsker å bruke lenger tid på å nå 99% sikkerhet for smittefrihet. Enkelte mener også at en ikke skal etterstrebe dette målet. Veterinærinstituttet har etter oppfordring kjørt et slikt scenario mht. bestandsutvikling, jaktuttak og prøveinnsamling. I scenariet reduseres uttaket av voksne dyr til 550 stk. både i 2020 og 2021. (200 bukker, 350 simler, samt ungdyr/kalv). Dette for å bygge opp igjen bestandsstørrelsen og andel bukk i bestanden. Sannsynlighet for smittefrihet etter jakt 2021 vil i dette scenariet ligge på mellom 86 – 92%, altså kun litt høyere enn dagens nivå. For å nå 99% sikkerhet må det etter 2021, i fire år felles mellom 1.200 og 1.600 dyr årlig. Av disse må det være mellom 550 og 1.150 voksne bukker som felles årlig. Etter jakt i 2025 vil en ikke ha vesentlig flere dyr enn i dag og bukkeandelen er redusert til 10% voksen bukk 2,5 år og eldre. Konklusjonen er at det eneste som oppnås ved lavt uttak / lavt antall prøver i 2020 (og eventuelt 2021), er at det tar lenger tid å nå 99% sikkerhet for smittefrihet. Konsekvensene for bestanden (antall og struktur) vil være tilnærmet lik.

Kvoteramme 2020

Mattilsynet har pr i dag ikke kommet med noen nye rammer eller mål når det gjelder dokumentasjon av smittefrihet på Hardangervidda. De forutsetningene som lå til grunn ved kvotefastsettingen i 2019 er derfor fortsatt gjeldende. Med det gode resultatet fra jakta i 2019, så har Hardangervidda gode muligheter for å komme godt over 90% sikkerhet for smittefrihet i 2020. Dette øker muligheten for en raskere «friskmelding» og dermed færre år frem til en normal bestandsforvaltning. Villreinutvalet ønsker derfor i 2020 å strekke seg etter en %-vis smittefrihet etter jakt på over 90%.

Når det gjelder bestandsutvikling og bestandsplanens mål om en kalvetilvekst på mellom 2.000 – 2.500 kalv målt ved kalvetelling, bør dette fortsatt etterstrebes i årene som kommer. Samtidig bør det ikke skje en ytterligere bestandsnedgang. Det bør forsøkes å holde en bestand på rundt 7.000 dyr før kalving i årene som kommer. Det vurderes derfor riktig å legge opp til en avskyting som gir en liten bestandsvekst i 2020. Det er noe usikkerhet knyttet til både bestandsstørrelse før kalving og kalveproduksjon i 2020. De ulike scenarier kjørt av

Veterinærinstituttet illustrerer noe av usikkerheten, men gir også noen ytre rammer for uttaket i 2020.

For å være relativt sikker på å få bestandsvekst (eller minst uendret bestand) bør det ikke legges opp til et totalt uttak på mer enn 1.600 dyr. Veterinærinstituttets scenarier mht. antall prøver og oppnådd smittefrihet antyder også at det bør samles inn minst 1.000 prøver fra voksne dyr, der hovedvekten av prøvene er fra voksen bukk. Det er spesielt variasjon i antall prøver fra voksen bukk som gir stort utslag mht. oppnådd grad av smittefrihet. Dette som følge av at en prøve fra voksen bukk teller 3 ganger så mye som en prøve fra voksen simle. Tallene forutsetter 100% innlevering av hjerneprøver fra alle felte dyr og innlevering av lymfeknuter fra 70% av felte dyr. 100% innlevering av cwd-prøver er trolig ikke realistisk, men andel prøver som også har med lymfeknuter bør kunne økes til over 70%. Innlevering av lymfeknuter har stor verdi i smitteopplagelsesmodellen, spesielt for unge dyr.

Korttype

I 2019 var kvoten på 6.000 rene bukkekort hvor det kun var tillatt å felle bukk 2,5 år og eldre. Dette resulterte i totalt 1.245 felte voksne bukker. Med lavere andel voksen bukk i bestanden vil det være mer utfordrende å få felt mange voksne bukker i 2020, enn det som var tilfellet i 2019. Dette betyr at det med denne korttypen i praksis ikke kan settes en for høy kvote, såfremt kun denne korttypen benyttes. Denne korttypen har den fordel at det kun blir felt voksen bukk. Bakdelen er at det gjør jakta vanskeligere og lite fleksibel for jegerne. Effekten av denne korttypen ble vurdert grundig i 2019 og de vurderingene som da ble gjort synes fortsatt å være riktige – jf. villreinutvalets kvoteanbefaling i 2019 og kortanalyse 2019.

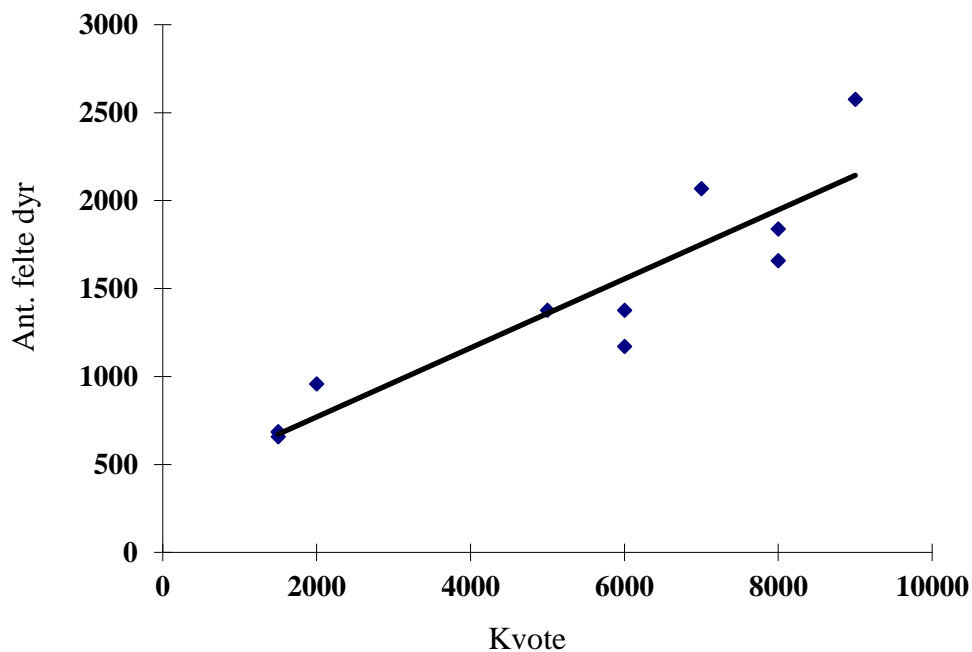
Bruk av korttypen «fritt dyr» vil med normale kvotestørrelser og der alle korttyper er tilgjengelig, normalt gi felling av voksen bukk. Derimot vil en kvote uten simle/ungdyr-kort medføre at denne korttypen i større grad vil bli benyttet til å felle andre typer dyr en voksen bukk. Dette spesielt sent i jakta eller i tilfeller der jeger ikke har valgmuligheter. En relativt stor kvote med denne korttypen kan medføre en risiko for at det felles et for stort antall voksne simler, som kan gi uønsket reduksjon i fremtidig kalvetilvekst. Korttypen gir imidlertid jegeren full frihet og gjør det lettere å få felt dyr uten noen fare for feilskyting.

Bruk av simle/ungdyrkort anbefales ikke. Dette da dette kortet garantert medfører felling av simler/ungdyr og kalv. Kategorier dyr hvor det ikke er ønskelig med et høyt uttak og som har liten verdi for å øke grad av smittefrihet. Bruk av kalvekort har i dagens situasjon ingen hensikt relatert til cwd-prøver og heller ikke i bestandssammenheng.

Det anbefales ved kvotefastsettingen i 2020 å benytte de to korttypene «fritt dyr» og «voksen bukk». Dette for å få en avskyting med hovedvekt på voksen bukk, samtidig som det åpnes opp for felling av simler og andre dyr. Jegerne vi med dette i mindre grad risikere feilskyting (dette var for øvrig ikke noe stort problem i 2019) og ha større mulighet til å felle dyr.

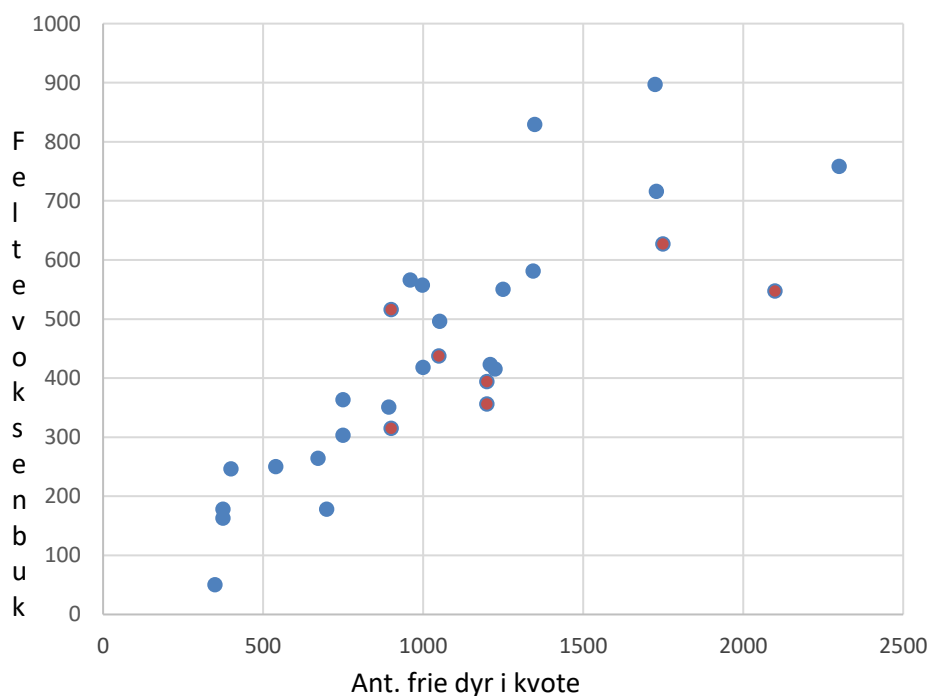
Erfarings basert kunnskap mht. kvoter og felling

Årlig jaktuttak på Hardangervidda kan ved en gitt kvote variere relativt mye. Det er imidlertid en klar sammenheng mellom kvotestørrelse og antall felte dyr. Figuren nedenfor viser hvordan forholdet mellom kvotestørrelse og antall felte dyr har vært i periodene 2008 – 2018. Bestandsstørrelsen har vært relativ lik i denne perioden.

Figuren viser at en høy kvote gir økt sannsynlighet for flere felte dyr enn ved en lav kvote.

Når det gjelder ren bukkejakt og bruk av korttypen «voksen bukk», finnes det ingen erfaringstall utover jakta 2019. Villreinutvalet har imidlertid fullstendig statistikk over tildelte kvoter og felte dyr fra og med 1989. Siden da og frem til i dag er det høyeste antall voksne bukker som er felt ett enkelt år 897 bukk. Dette skjedde i 1998 med dobbelt så stor bestand som i dag og i et år hvor det totalt ble felt 4.420 dyr. Figuren nedenfor viser antall fridyrkort i kvoten og antall voksne bukker felt det enkelte år i perioden 1989 – 2018. Røde prikker viser årene 2012 – 2018. En kvote på 6.000 voksen bukk i 2019 ga 1.245 felte bukker.

Ved normale kvotestørrelser og normal fordeling av korttyper (fritt dyr / SU / kalv) har utnyttelsesgraden på fridyrkorta alltid vært høyere enn samlet fellingsprosent. Dette skyldes i hovedsak følgende:

- andel fridyrkort i kvoten har vært lav og er dermed en ettertraktet mangelvare.
- jegerne prioriterer ved valgmulighet å felle bukk før andre kategorier dyr.
- bukk har større arealbruk og finnes i større grad også i utkantene.

Samme effekt har man når den totale kvoten settes svært lavt. Da blir alle kort mangelvare / ettertraktet og samlet fellingsprosent vil normalt bli høyere enn ved normale kvotestørrelser. Eksempel på dette er årene 2008, 2009 og 2018 hvor totalkvoten var på 1.500 dyr. Fellingene disse tre år varierte mellom 658 og 684 dyr, dvs 44 – 46% felling. Mens andel fridyrkort i kvoten årene 2008 og 2009 var 25%, var det hele 70% fridyrkort i kvoten i 2018. Ved normale kvotestørrelser er erfaringen at det er høyere utnyttelsesgrad på fridyrkorta. Det kunne derfor tenkes at en høy andel fridyrkort i kvoten i 2018 ville gi høyere felling enn tilsvarende kvote i 2008 og 2009. Dette skjedde ikke. Dette viser at det nødvendigvis ikke er korttypen i seg selv, men det at korttypen er ettertraktet eller i mangelvare som gir høy utnyttelsesgrad. I disse tre årene var alle kort mangelvare.

Dette betyr at en ved høy kvote der alle kort utdeles som rene bukkkort eller «fritt dyr», *ikke* kan forvente høyere fellingsprosent enn normalt, samlet sett for hele kvoten. Det betyr også at ved en normal eller høy kvote der kvoten tildeles med en relativ lik andel av korttypene «voksen bukk» og «fritt dyr», ikke kan forventes en fellingsprosent utover det som er normalt. Dvs. en fellingsprosent fra 20 til 30%. Det kan forventes at korttypen «fritt dyr» i økende grad vil bli benyttet til felling av voksen bukk, ved lavere andel av korttypen «voksen bukk». Motsatt kan det forventes at med økende andel av kvoten som «voksen bukk», desto større sannsynlighet for at korttypen «fritt dyr» benyttes til felling av simle, alternativt ungdyr / kalv. Felling av andre dyr enn voksen bukk på korttypen «fritt dyr» vil også i stor grad påvirkes av jaktforløpet. Kommer dyra inn i nye områder sent i jakta vil denne korttypen i større grad bli benyttet til felling av simler, enn i starten av jakt.

Med de rammer for jaktuttak som fremkommer av smitteopplagsmodellen og et utgangspunkt om å felle mellom 1.000 – 1.400 voksne dyr, bør det ut fra erfaringstall fastsettes en kvote på 5.000 dyr. Kvoten kan f.eks. fordeles på 2.500 stk. «voksen bukk» og 2.500 stk. «fritt dyr». Dette vurderes å kunne gi følgende felling:

	Kvote	Fellings- %	Felt bukk	Felt Simle	Ungd/kalv	
Voksen bukk	2.500	20%	500	0	0	500
Fritt dyr	2.500	30%	250	400	100	750
Sum			750	400	100	1.250

Hvilke typer dyr som blir felt på korttypen «fritt dyr» er vanskelig å vurdere og må forventes å kunne variere mye. Et totalt uttak av mer enn 750 voksne bukker kan ikke forventes (jf. tidligere erfaringstall og jakta 2019), så et eventuelt høyere uttak av dyr enn det som er satt opp i tabellen vil trolig måtte bli på segmentet simle, ungdyr og kalv. Det er imidlertid rom for noe økt felling av alle kategorier dyr, uten at dette gir negative utslag på bestandsutviklingen. Samtidig vil prøver fra minst 600 – 700 voksne bukker nesten sikkert gi en smittefrihet etter jakt på minst 90%.

En kvote i denne størrelsesorden fordelt likt med de to korttypene har ett usikkerhetsmoment der det ikke finnes erfaringstall. Vil fridyrkortene bli ettertraktet og i sin helhet bli kjøpt opp og benyttet i fjellet? Og vil en større andel av bukkkort tildelt randrådene bli liggende usolgt / ubrukt? Dette vil da dreie avskytingen mot andre kategorier dyr enn bukk, sammenliknet med en situasjon der begge korttypene i like stor grad omsettes og tas med på jakt. Ved en slik kvotetildeling vil det være svært viktig at private rettighetshavere og fjellstyrer ikke kun selger fridyrkort til jegerne, men sørger for at like mange bukkkort som fridyrkort kommer i bruk. Et virkemiddel for å dempe en eventuell slik effekt er å tildele en noe større andel bukkkort enn fridyrkort.

Jakttid

Med en jakt som i hovedsak rettes mot voksen bukk kan det være aktuelt å justere jakttiden slik det ble gjort høsten 2019. I områdene sør for rv. 7 ble jakttiden satt fra og med 10. august til og med 22. september, og det ble felt 393 dyr i denne perioden. Jakttiden ble kortet inn i bakkant da det ikke var ønskelig med felling av bukk i brunst. Tidligere jaktstart ble gjort for ikke å miste antall jaktdager som følge av tidligere jaktslutt.

I Telemark var det vald som ikke hadde jegere eller kun få jegere i perioden før 20. august. Dette av praktiske årsaker pga. bortleide hytter i forbindelse med fiske ol. Mange områder har også faste jegere til faste perioder av jakta, noe som er vanskelig å endre på. Dette medførte trolig at jakta ble rolig og at antall dyr felt pr. dag i starten av jakta ble noe lavere enn normalt. Det jaktrykket som vanligvis har vært i den 1. jaktuka ble i stedet spredt utover de første to ukene av jakta. Fellingsresultatet synes ikke å være negativt påvirket av dette. Trolig kan endringen i jaktrykket ha slått positivt ut både på felling og redusert intensitet mht. jaktpress på dyra.

Med bruk av korttypen «fritt dyr» har jegerne mulighet til å felle andre typer dyr en voksen bukk og slik kan det være aktuelt å tillate jakt ut normal jaktperiode, dvs. ut september. Det felles normalt ikke veldig mye dyr den siste uka av jakta. Imidlertid kan det enkelte år bli felt flere hundre dyr den siste uka. Dette når dyra kommer inn i nye områder som ennå ikke har hatt jakt og det er godt vær. Faren for noen veldig høyt uttak av simler i den siste uka er derfor begrenset, selv om det kan inntreffe. Det vurderes som uhensiktsmessig å tillate felling av andre kategorier dyr enn voksen bukk ved jakt før 20. august. Begrunnelsen for tidligere jaktstart har vært å ikke miste jaktdager som følge av at bukk ikke bør skytes den siste uka i jakta. Eventuell tidligere jaktstart bør derfor kun gjelde voksen bukk.

Det synes ikke å være et ekstraordinært behov for endring av jakttiden i 2020. Dette da forvaltningen er i god rute til å nå 90%-sikkerhet for smittefrihet i 2020, og det ikke foreslås en ren bukkejakt. Det er riktig å benytte ekstraordinære tiltak når det er nødvendig, men ellers bør trolig normalisering av situasjonen etterstrebes der det er mulig.

For områdene nord for rv. 7 ble det i 2019 fulgt samme jakttid som i Nordfjella. Villreintvalet i Nordfjella har nå meddelt at de ønsker en jakttid fra og med 20. august til og med 20. september. Når Nordfjella ikke ønsker utvidet jakttid som i 2019, men foretar en privatrettslig innkorting av jakttiden, synes det ikke nødvendig å ha endret jakttid nord for rv. 7 på Hardangervidda. Dvs. ikke noe behov for å be Miljødirektoratet om å fastsette dette i forskrift.

Det anbefales å benytte vanlig jakttid på Hardangervidda høsten 2020, dvs. fra og med 20. august til og med 30. september.

Dispensasjon

Bruk av korttypen «voksen bukk», der det kun kan felles *bukk 2,5 år og eldre*, forutsetter at Miljødirektoratet gir dispensasjon fra hjorteviltforskriften § 29. Dette slik det ble gjort i 2019. Villreintvalet har sendt egen søknad om dette i 2020.

Gjennomført høring på kvoteforslag

Villreintvalet vedtok den 19.02.2020 følgende kvoteforslag som ble sendt på høring blant alle vald:

Det foreslås en kvote på 5.000 dyr. Kvoten fordeles med 2.500 stk. av korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre» og 2.500 stk. av korttypen «fritt dyr». Bruk av korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre» krever dispensasjon fra hjorteviltforskriften.

Villreinetvalet mottok høringssvar fra 35 vald (benytter jaktfelt i Tinn) med et totalt areal på 4.140.038 dekar. Dette utgjør 21 % av antall vald (jaktfelt) og representerer 49% av tellende areal på Hardangervidda. Fordeling av innkomne svar mellom private vald og statsallmenning:

Statsallmenning	6 stk.	60 % av areal svart.
Private vald	29 stk.	40 % av areal svart.

Blant høringssvar fra private vald dominerer svar fra Vinje og Tinn, både i antall og areal.

Kvotest rrelse

Når det gjelder villreinetvalets forslag om en kvote på 5.000 dyr fordeler innkomne høringssvar seg slik:

	Antall	% av areal	Kommentar
Støtter kvotestørrelse	26	68	% av areal svart på høringen
�nsker lavere kvote	5	22	% av areal svart på høringen
�nsker høyere kvote	4	9	% av areal svart på høringen
	35	49	% av alt areal på Hardangervidda
Fordeling av svar fordelt på statsallmenning og private:			
Statsallmenning	6	60	% av areal svart på høringen
* støtter kvoteforslag	5	69	%-vis av areal av statsallmenning
* �nsker lavere kvote	1	31	%-vis av areal av statsallmenning
Private vald	29	40	% av areal svart på høringen
* støtter kvoteforslag	21	69	%-vis av privat areal
* �nsker lavere kvote	4	8	%-vis av privat areal
* �nsker høyere kvote	4	23	%-vis av privat areal

Korttype

Villreinetvalet foreslo å fordele kvoten med korttypene 50% Voksen bukk og 50% Fritt dyr. Innkomne høringssvar fordeler seg slik:

	Antall	% av areal	Kommentar
50% Bukk/50% Fritt dyr	26	84	% av areal svart på høringen
100% Fritt dyr	4	11	% av areal svart på høringen
«vanlig kortfordeling» F / SU / k	5	5	% av areal svart på høringen

Jakttid

Det er mottatt følgende tilbakemeldinger mht.  nsker jakttid:

	Antall	% av areal	Kommentar
20/8 – 30/9	30	69	% av areal svart på høringen
10/8 – 20/9	2	10	% av areal svart på høringen
20/8 – 20/9	3	21	% av areal svart på høringen

Krav fra Mattilsynet

Villreinetvalet har spurt om det er riktig å imøtekomme Mattilsynets krav om antall cwd-prøver for å nå 90% smittefrihet i løpet av 2020. Innkomne høringssvar fordeler seg slik:

	Antall	% av areal	Kommentar
B�r imøtekomme krav	23	75	% av areal svart på høringen
Ikke imøtekomme krav	10	25	% av areal svart på høringen

Anbefaling kvote – vedtak 11/2020, 2. april

Villreinutvalet anbefaler en kvote på 5.000 dyr. Kvoten fordeles med 2.500 stk. av korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre» og 2.500 stk. av korttypen «fritt dyr». Bruk av korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre» krever dispensasjon fra hjorteviltforskriften. Dersom det ikke blir mulig å tildele en kvote iht. disse forutsetningene, forbeholder utvalet seg retten til å komme med et annet kvoteforslag.

Kvoteforslaget er i all hovedsak en konsekvens av Mattilsynets krav til innsamling av cwd-prøver og pålegg om å nå 90% sikkerhet for smittefrihet etter jakt 2020, samt 99% sikkerhet etter jakt 2023. Kvoteforslaget har som mål å felle nok bukk til å komme godt over 90% sikkerhet mht. smittefrihet i løpet av 2020. Dette for så raskt som mulig å kunne komme tilbake til normal bestandsforvaltning. Forslaget bygger på de scenarier Veterinærinstituttet har utarbeidet og presentert for villreinutvalet i 2020. Bestandsmål i gjeldende bestandsplan er underordnet Mattilsynets krav, men det er i modellene fra Veterinærinstituttet lagt opp til en kalveproduksjon på minst 2.000 kalv og en bestandsstørrelse før kalving på 7.000 dyr de kommende tre år.

Med vennlig hilsen

Henning Ø. Poulsson
leder

Svein Erik Lund
sekretær

Kopi:

egron@fylkesmannen.no